

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtäminen Etelä-Savon hyvinvointialueelle

VATE 01.09.2021 § 46
53/00.02.01/2021

Asian valmistelijat muutosjohtaja Sami Sipilä, 044 770 0577, terveysvalvonnan johtaja Sampsa Kinnunen, terveysvalvonnan johtaja Maria Tirkkonen, terveysvalvonnan johtaja Merja Voutilainen.

Ympäristöterveydenhuolto on ympäristöperäisten terveysriskien vähentämiseen, poistamiseen ja ehkäisemiseen tähtäävää toimintaa. Se on osa ennaltaehkäisevää perusterveydenhuoltoa, jossa riskit huomioon ottaen valvotaan viime kädessä ihmisen terveyteen vaikuttavaa elinympäristöä. Ympäristöterveydenhuollon vastuulla on myös taata omalta osaltaan huoltovarmuus ja toimintakyky akuuteissa kriisitilanteissa ja poikkeusoloissa.

Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveydensuojelun, elintarvikkeiden, tupakkalain ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalvelut. Kunnallinen eläinlääkintähuolto vastaa peruseläinlääkäripalveluiden ja ympärivuorokautisen kiireellisen eläinlääkäriavun antamisesta alueellaan pysyvästi tai väliaikaisesti oleville hyöty- ja harraste-eläimille.

Monialaisen maakunnan parlamentaarisessa selvityksessä 12.1.2021 on yksimielisesti esitetty ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun siirtämistä kunnilta hyvinvointialueille vuonna 2026.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannuttamisesta säädetyn lain (616/2021) 65 §:n perusteella on mahdollista siirtää ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen hyvinvointialueille jo vuoden 2022 lopusta lukien.

Tämä edellyttää, että hyvinvointialueen kunnat ovat päättäneet viimeistään 31. päivänä joulukuuta 2021 siirtää hyvinvointialueeseen kuuluvien kaikkien kuntien osalta ympäristöterveydenhuollon tehtävät hyvinvointialueen hoidettavaksi viimeistään 31. päivänä joulukuuta 2022. Alueen kuntien tulee osoittaa hyvinvointialueelle ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisen edellyttämän täysimääräisen rahoituksen. Sopimus ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamisesta osana integroitua sote-palveluita on tehtävä 30. päivään kesäkuuta 2022 mennessä ja se on voimassa 31. päivään joulukuuta 2027 asti. Muussa tapauksessa nyt osana soteorganisaatiota olleet ympäristöterveydenhuollon yksiköt joutuvat palautumaan ns. peruskuntiin ja rakentamaan organisaationsa kuntamalliseksi kolmen vuoden ajaksi – ja sen jälkeen taas uusiksi osaksi hyvinvointialuetta.

Suomessa ympäristöterveydenhuollon yksiköt kuuluvat nykyisin joko osaksi kuntaorganisaatiota (36 kpl) tai osaksi soteorganisaatiota (26 kpl). Etelä-Savon maakunnan alueella ympäristöterveydenhuollon palveluja tuottavat Mikkelin kaupungin organisaatiossa toimiva Mikkelin seudun ympäristöpalvelut (Mikkeli, Hirvensalmi, Kangasniemi, Mäntyharju,

Pertunmaa) sekä sote-organisaatiossa toimiva Itä-Savon sairaanhoitopiirin (Sosteri) ympäristöterveydenhuolto (Savonlinna, Enonkoski, Juva, Puumala, Rantasalmi, Sulkava). Kuntaorganisaatioon kuuluva Keski-Savon ympäristötoimi (Leppävirta isäntäkuntana) tuottaa ympäristöterveydenhuollon palvelut Etelä-Savon puolella olevalle Pieksämäelle, Pohjois-Savon puolella oleville Varkaudelle, Joroiselle ja Leppävirralle sekä vielä toistaiseksi Pohjois-Karjalan puolella olevalle Heinävedelle (irtisanonut sopimuksen; Heinäveden kunnanhallitus 21.6.2021 § 168).

Joillain alueilla ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuu on jo siirretty sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavan kuntayhtymän järjestettäväksi siten, että toiminta-alue vastaa jopa tulevan hyvinvointialueen aluetta. Näin on mm. Pohjois-Karjalassa SiunSote, Kainuussa Kainuun sote ja Keski-Pohjanmaan alue.

Maakunnallinen ympäristöterveydenhuolto mahdollistaa hyvän pohjan yhteistyölle maakunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä Etelä-Savon tapauksessa tukisi myös maakuntastrategiassa mainittuja kehittämisen kärkiä etenkin ruuan ja veden osalta. Maakunnallinen ympäristöterveydenhuolto mahdollistaa myös hyvän yhteistyön edelleen kehittämisen hyvinvointialueen vastuulle siirtyvän pelastustoimen kanssa. Maakunnan kokoinen yksikkö mahdollistaisi myös riittävän osaamisen, erikoistumisen ja toimintavarmuuden sekä olisi merkittävä ja näkyvä maakunnallinen toimija. Se antaa myös mahdollisuuden organisoida eläinlääkäripalvelut maakunnallisesti sekä vähentää haavoittuvuutta. Eläinlääkäripula on tällä hetkellä valtakunnallinen ongelma, minkä vuoksi eläinlääkäripalveluiden toimivuuden turvaaminen on erityisen tärkeä asia. Etelä-Savon hyvinvointialueen ympäristöterveydenhuollon yksikkö käsittäisi noin 50 henkilötyövuoden työpanoksen.

Ympäristöterveydenhuollon keskeisten lakien uudistuminen on myös parhaillaan meneillään. Uusi elintarvikelaki astui voimaan huhtikuussa ja osa muutoksista tulee voimaan 2022 alusta. Uuden terveydensuojelulain on tarkoitus tulla voimaan myös ensi vuoden alusta. Uudistettu eläinsuojelulaki eli laki eläintenhyvinvoinnista on tulossa lausuntokierrokselle. Lisäksi suuri merkitys eläinten omistajille ja kunnallisen eläinlääkintähuollon järjestämiselle tulee olemaan parhaillaan valmisteilla olevalla eläinlääkintähuoltolain uudistuksella.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntömuutokset ajoittuvat pitkälti hyvinvointialueiden perustamisen aikaan. Ympäristöterveydenhuollon toimintojen mukauttaminen lakiuudistusten mukaisiksi olisi järkevää ja kustannustehokasta toteuttaa merkittävän organisaatiouudistuksen yhteydessä.

1.7.2021 voimaan tulleessa laissa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulon 65 §.

**65 §, Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtäminen
hyvinvointialueille eräissä tapauksissa**

Sen estämättä, mitä tämän lain 20 §:n 3 momentissa, hyvinvointialueesta annetun lain 8 §:ssä ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa (410/2009) säädetään, hyvinvointialue voi ottaa hoitaakseen alueensa kunnilta ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetun lain 1 §:ssä tarkoitetut ympäristöterveydenhuollon tehtävät.

Edellytyksenä tehtävien hoitamiselle on, että:

1) hyvinvointialueen kunnat ovat päättäneet viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2021 siirtää hyvinvointialueeseen kuuluvien kaikkien kuntien osalta ympäristöterveydenhuollon tehtävät 20 §:ssä tarkoitetulle kuntayhtymälle siten, että kuntayhtymä hoitaa tehtävää viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2022;

Jos hyvinvointialue ja alueen kunnat ovat tehneet 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen, ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtymiseen sovelletaan, mitä 20 §:ssä säädetään kuntayhtymän siirtymisestä hyvinvointialueille.

2) hyvinvointialue ja kaikki alueen kunnat sopivat ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamisesta 4 §:ssä säädetystä ajankohdasta lukien; ja

3) alueen kunnat osoittavat hyvinvointialueelle ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisen edellyttämän täysimääräisen rahoituksen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sopimus ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamisesta on tehtävä 30 päivään kesäkuuta 2022 mennessä ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 2027 asti. Sopimuksen tulee sisältää määräykset menettelystä sopimuksen päättyessä.

Hyvinvointialue noudattaa ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisessä soveltuvin osin, mitä terveydenhuoltolain 21 §:n 2 momentissa luetelluissa laeissa sekä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa säädetään.

Valmistelujohtaja Kortelaisen esitys:

Etelä-Savon väliaikainen valmistelutoimielin puoltaa ympäristöterveydenhuollon liittämistä osaksi Etelä-Savon hyvinvointialuetta vuoden 2023 alusta.

Valmistelutyön jatkamiseksi pyydetään Etelä-Savon kuntien kannanotot siitä, haluavatko kaikki Etelä-Savon kunnat luovuttaa ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun Etelä-Savon hyvinvointialueelle heti vuoden 2023 alusta selostusosassa pykälässä 65 esitettyjen reunaehtojen mukaisesti. Kuntien kannanotot pyydetään 4.10.2021 mennessä Etelä-Savon hyvinvointialueen väliaikaiselle valmistelutoimielimelle.

Päätös:

Valmistelutoimielin hyväksyi päätösesityksen.

**Etelä-Savon hyvinvointialueen väliaikainen
valmistelutoimielin**

Ote pöytäkirjasta

§ 46

01.09.2021

**Muutoksenhakuohje
koskee pykälää: § 46**

Päätöksestä ei saa tehdä hyvinvointialueesta annetun lain 141 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä aluevalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.

**Muutoksenhakukieltojen
perusteet**